

Dějiny hlucké farnosti

Lukáš Čoupek

Kořeny evropské civilizace jsou neodlučitelně spojeny s náboženským, myšlenkovým a kulturním působením křesťanství a stejně tak se nelze probírat minulostí jakéhokoliv státu, oblasti či obce, aniž bychom si nepovšimli jejich duchovních aspektů. Na pohanskou Moravu pronikalo nové náboženství poznenáhlu již od konce 8. století z Bavorska, aby zde zásluhou cyrilometodějské misie během následujících sta let zapustilo pevnější kořeny, jež přetrvaly i pád Velkomoravské říše. Po připojení Moravy k državám přemyslovských knížat v 11. století vzniká na Moravě soustava správních okrsků panovnických úředníků, sídlících na opevněných hradech. Tyto okrsky se staly také územními jednotkami znovu se utvářející správní organizace církevní, nazývanými arcijáhensství. Podle zprávy v listině olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka z roku 1141 jich bylo šest, nám nejbližší leželo ve Spytihněvi.¹ Území východně od řeky Moravy a na jih od toku Olšavy, na němž dnes stojí město Hluk, však v této době bylo řídce osídlenou oblastí, jakýmsi pohraničním nárazníkovým pásmem mezi Moravou a uherským královstvím, vliv spytihněvského arcijáhna sem patrně zasahoval jen stěží, ostatně ves Hluk v té době nejspíše vůbec neexistovala. Oblast svůj pohraniční charakter ztrácela postupně až v průběhu 13. století, kdy zřejmě začíná opožděné osídlování. Necelých 80 let po první výslovné zmínce o obci se objevuje v listině z roku 1373 jméno luckého děkana Petra, faráře z nedalekého Vlčnova. Těžko říci, zda mezi jeho podřízené patřil i hlucký farář, nebo zda Hluk v počátcích svého bytí spadal pod některou okolní faru. O zdejších kostele, či dokonce duchovních pastýřích místních obyvatel totiž historické prameny z období středověku neprozradily dosud ani jediné slovo.²

Až teprve v 16. století zachycujeme první jednotlivé paprsky světla, prostupující přes temnotu věků. Podle zápisu v knihách zemského soudu získal tehdejší majitel polovice městečka Hynek Žampach z Potštejna roku 1531 i podíl po zemřelém bratru Václavovi,

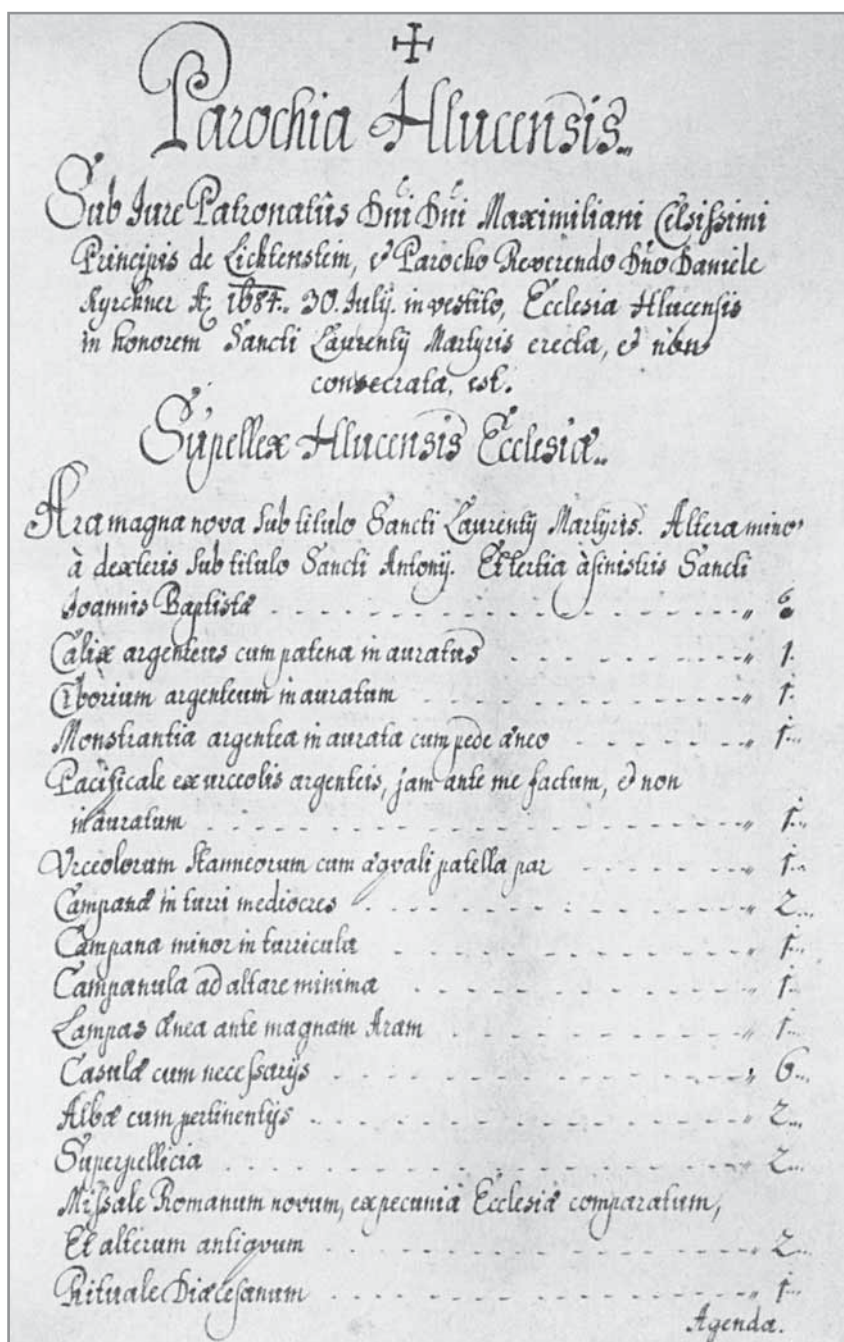
1) ČOUPEKOVÁ, Magdalena: *Děkanský úřad Uherský Brod 1691–1949 (díleč inventář)*. Uherské Hradiště 2009, s. 2.

2) MITÁČEK, Jiří: „Campus Lucsko“ – proměny jedné otázky. In: Luděk Galuška, Pavel Kouřil, Jiří Mitáček a kolektiv: *Východní Morava v 10.–14. století*. Brno 2008, s. 155–167.

včetně podacího (neboli patronátního) práva, tedy pravomoci ustanovovat ke zdejšímu kostelu kněze. V této době se na Moravě šířilo reformační učení Martina Luthera. Na nějaký čas zapustilo kořeny i v Hluku, nejspíše přičiněním tehdejšího majitele panství Jetřicha z Kunovic. Tento význačný moravský velmož, poměrně výrazně podporoval rozvoj novoutrakvistické církve, k jejíž věrouce se sám hlásil. Osobní vyznání mu však nebylo na překážku v tolerantním přístupu k ostatním církvím. Byl typickou ukázkou šlechtice, běžného to jevu oné doby. Na svém panství nechal v pokoji žít a pracovat katolíky, utrakvisty i české bratry. Samotná hlucká fara byla obsazována luteránským duchovním nepochybně výrazně dříve než roku 1582, kdy je to zaznamenáno v písemných pramenech, a můžeme předpokládat, že i značná část obyvatel patřila k reformační církvi. Také první nám známý hlucký farář, Samuel Sitinius, jehož jméno se připomíná roku 1606, byl luteránského vyznání. Náboženskou situaci v městečku radikálně proměnil až sled událostí, které následovaly po vítězství císařských vojsk nad českými a moravskými stavy v bitvě na Bílé hoře. Ke stoupencům poražené strany patřil i Jan Bernard z Kunovic, a tak nikoho nepřekvapí, že trest v podobě zabavení majetku na sebe nenechal dlouho čekat. Zkonfiskované panství přešlo roku 1625 na lichtenštejnský rod, mj. s podmínkou, že se vrátí katolické vyznání na všechny zdejší fary, tedy i na faru hluckou. Vítězná habsburská dynastie nyní mohla bez překážek na svých državách konečně uvést do praxe zásadu „čí země, toho víra“, vzešlou z německých náboženských válek 16. století.³

Dosazení katolického duchovního správce bylo sice pouze prvním, ale zato nesmírně důležitým krokem k opětovné rekatolizaci farnosti a celého panství. Již tridentský koncil (1545–1563) si vytkl za jeden z hlavních cílů reformy církve účinnější duchovní správu, organizovanou podle farností. V českých zemích pak význam kvalitní organizace těchto článků církevní správy výrazně stoupl právě v pobělohorském období s nástupem protireformace. Současný člověk již si tyto souvislosti dokáže představit jen obtížně. Zatímco dnes se činnost farnosti kromě vlastních duchovních aktivit zaměřuje pouze na charitativní, kulturní a společenské projevy v rámci úzké skupiny lidí a díky tomu se velmi podobá různým spolkům a zájmovým organizacím, v 17. století a do značné míry i v dalších dvou stoletích následujících spojovala místní církevní obec veškeré obyvatelstvo města či vesnice v jedno společenství a hrála nezastupitelnou roli v životě každého jednotlivce od narození až do smrti. Nejbohatší sedlák i posled-

3) HOSÁK, Ladislav: *Historický místopis Země moravskoslezské*. Praha 2004², s. 412; WOLNÝ, Gregor: *Kirchliche Topographie von Mähren, 1. Abtheilung – Olmützer Erzdiöcese, II. Band*. Brünn 1857, s. 226–228. Srov. také JANČÁŘ, Josef: *Hluk – nejmladší město Slovácka*. Hluk 1970, s. 29, 39 a 44; HOŘÍNEK, František: *Slovácké městečko Hluk*. Hluk 1937, s. 229. K náboženské situaci v širším okolí Hluku také ZEMEK, Petr: *Reformace, protireformace a rozvinutí poreformačního katolictví v Uherském Brodě – křesťanská víra v proměnách času*. Uherský Brod 2006.

Obr. 1. Zápis o hluckém kostele v hradišské děkanské matrice z roku 1691.

ní podruh se ve farním chrámu sešli k nedělní mši, křtili zde své děti, ženili se a vdávali, vedle kostela je jejich blízci ukládali k poslednímu odpočinku. Farnost však nebyla pouze kostel, patřila k ní také škola, zbožná bratrstva, špitály a chudobince.

Jako první pobělohorský katolický farář nastoupil do Hluku roku 1640 Jakub Ignác Celler. Podle zápisu v děkanské matrice uherskohradištské z roku 1644 spravoval kromě Hluku také farnost v Nivnici. K Hluku patřily tehdy také obce Dolní Němčí a Boršice u Blatnice. Ve starších dobách sem náležely i Blatnička a Suchov, ale v době Cellerově již přešly pod správu far v Uherském Ostrohu a Strážnici. K nivnické farnosti patřila ještě Korytná, Horní Němčí, Slavkov a Strání. Jak je vidět, musel hlucký farář pečovat o duchovní dobro věřících na dosti širokém území, kde navíc ještě stále působily nekatolické sbory – tzv. pikardi. Tato situace, nijak zvlášť odlišná od celkových poměrů v českých zemích, svědčí o špatném stavu farní organizace na Moravě, podlomené reformací i třicetiletou válkou.

V neméně žalostném stavu jako duchovní správa bylo i farní hospodářství. Množství zemědělské půdy patřící kostelu a faře v Hluku bylo zcizeno obyvateli i vrchností a také při vybírání desátků narážel farář u válkou zchudlého obyvatelstva na těžkosti. Spory Cellerova s jeho farníky, týkající se především právě placení desátku, se řešily až u arcibiskupské konzistoře, a vedly dokonce k uvalení interdiktu (zákazu vysluhování svátostí) nad obcí. Hlučané, kteří si se svým duchovním správcem zřetelně nepadli do noty, si však stěžovali také a nakonec jim bylo zřejmě dáno za pravdu, neboť Celler byl roku 1652 konzistoří pokutován částkou 15 zlatých a ještě téhož roku přesunut na jiné místo. Po krátkém mezidobí, kdy byla farnost po Cellerově odchodu administrována z Uherského Ostrohu, se stal zdejší (nikoli však již i nivnickým) farářem roku 1653 Jan Alois Polonius.⁴

Nešťastné působení faráře Cellerova snahám arcibiskupství i Lichtenštejnů o obnovu katolického vyznání v Hluku sice příliš nepomohlo, na druhou stranu je nemohlo ani nijak ohrozit. Nejen proto, že síla protireformace vycházela z mnohem širších souvislostí celkového politického vývoje českých zemí, ale také díky výrazné osobní angažovanosti Gundakara z Lichtenštejna, s nímž nový pán přistupoval k otázce návratu svých poddaných zpět pod křídla katolické církve. Podle jeho pokynů měli rychtáři zdejších obcí hlásit vrchnostenským úředníkům jména těch, kteří se neúčastnili náboženského života – zpovědí, sv. přijímání, procesí atd. Na obrácení těchto osob se měli místní duchovní zvláště zaměřit. Vzhledem k nedostatku kněží však bylo praktické provedení Gundakarových rozkazů dosti problematické, proto povolal na pomoc vynikajícího misionáře P. Vojtěcha Martinida, jezuity z Uherského Hradiště. Za jeho působení v Hluku konvertovalo ke katolické víře na 150 poddaných. Podle metody „cukru a biče“ však

4) Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, Arcibiskupská konzistoř Olomouc, č. kn. 239; HORŮNEK: Slovácké městečko Hluk, s. 229–230.

Gundakar nehodlal vše ponechat jen na evangelizačních schopnostech duchovních, své poddané motivoval k řádné účasti na náboženských obřadech také hrozbou ubytování vojáků v jejich domech. A tak již v polovině padesátých let 17. století mohl spokojený aristokrat považovat rekatolizaci ostrožského panství za úspěšně završenou.⁵

Výše zmíněný případ Cellerův, který se dostal se svými „ovečkami“ do rozepří tak ostrých, že to zcela ochromilo chod farnosti i skutečnost, že se v tomto sporu jednalo v neposlední řadě o problémy s výběrem desátku, je typickým příkladem toho, k jakým důsledkům mohly vést složité vztahy mezi barokním farářem a jeho farníky. Kněz totiž byl nejen duchovním pastýřem hluckých obyvatel, ale fakticky také vrchností, neboť mu byli povinováni odváděním poddanských dávek. Byl, či alespoň měl být morální autoritou, stojící nad prostými venkovany, zároveň však byl v jistém slova smyslu vnímán jako jejich zaměstnanec, neboť jej z nemalé části živily platy za pohřby, křty, svatby a jiné úkony duchovní správy, souhrnně nazývané štola. Při tom všem byl i jedním z nich, sedlákem mezi sedláky, protože svou obživu i údržbu kostela zajišťoval vlastním zemědělským hospodářstvím. Ekonomické zázemí farnosti tehdy stálo na dvou pilířích, dvou nezávislých skupinách majetku. První bylo farní beneficium (neboli obročí), majetek určený k obživě duchovního správce. K hlucké faře od počátku patřil i statek s hospodářskými zvířaty a zemědělskou půdou. Provoz a údržba kostela se zase hradila z výnosů tzv. kostelního jmění. To mohly tvořit nemovitosti, ale i úrokový kapitál a výnosy z mešních stipendií, jak se označují dary za odsloužení mše. Zvláštní majetkoprávní institucí s dlouhou tradicí byly zbožné nadace. Jednalo se vlastně o odkazy nemovitého i movitého majetku nebo peněz na zbožné a dobročinné účely. Výnosy z pronájmu nadačního pole či úroky z nadačního kapitálu potom plynuly tam, kam si zůstavitel nadace přál, ať už se jednalo o sloužení zádušních mší, podporu chudých, údržbu křížů apod. Samostatně hospodařil farář ještě i s prostředky farního chudinského ústavu, který poskytoval sociální péči potřebným obyvatelům městečka. Konkrétní informace o hospodářských poměrech hlucké farnosti v 17. století zaznamenala děkanská matrika z roku 1644. Farář dostával ze své farnosti desátek ve výši 78 kop pšenice a stejného množství ovsa, dále v zrně 3 měřice pšenice a stejné množství ovsa, v penězích 1 groš z lánu pole a 2 groše z louky. Z Dolního Němčí dostával jen 25 slepic a 25 sýrů, z Boršic 18 kop a 45 snopů pšenice a stejné množství ovsa. Co se týče rozsahu hospodářství, tvořilo koncem 17. století kostelní jmění hluckého chrámu 81 měřic

5) WINKELBAUER, Thomas (ed.): *Gundaker von Liechtenstein als Grundherr in Niederösterreich und Mähren*. Wien – Köln – Weimar 2008, s. 84–87 a 434–435.

polí, čtyři louky a tři achtle vinohradu. Farnímu obročí patřil jeden lán pole a dvě louky o šesti fůrách sena. Farář tedy vlastně musel kromě svých kněžských povinností a správy školy a chudobince ještě řídit dosti velký zemědělský podnik.⁶

Aby byla situace ještě o něco složitější, vstupoval do vztahů ve farnosti také další prvek – vrchnost. Lichtenštejnský knížecí rod spolu s vlastnictvím panství třímal ve svých rukou i právo patronátu, tedy starost o hmotné zajištění duchovní péče o své poddané. V první řadě to znamenalo, že panstvo finančně přispívalo a prostřednictvím svých úředníků dohlíželo na údržbu budov kostela a fary a jejich fyzický stav vůbec, kontrolovalo hospodaření s kostelním jměním i farním obročím a v neposlední řadě rozhodovalo o tom, komu tento majetek i věčné blaho svých poddaných svěří. Jinak řečeno, patron kostela spolurozhodoval o personálním obsazení veškerých funkcí ve správě farnosti, v první řadě samozřejmě o výběru faráře. V této oblasti se o svůj vliv dělil s olomouckým biskupem jako vyšší církevněsprávní instancí. Jak vidíme, působila na faráře celá řada různých vlivů a tlaků a tento složitý propletenec vztahů, jenž se utvořil již v průběhu 16. století, fungoval (byť v pozmeněné podobě) prakticky až do okamžiku, kdy komunistická diktatura roku 1949 připravila církev o veškerý majetek. Nedivme se tedy, že kněz, jenž zvládl materiálně zabezpečit sebe i svěřený kostel, efektivně vykonávat duchovní správu a ještě si získat úctu svých farníků, respekt patrona i uznání arcibiskupa, musel být skutečnou osobností. Jak ale uvidíme dále, nejednoho z hluckých duchovních správců lze za takovou osobnost bez váhání označit.⁷

Ani sebevýkonnější jedinec by však nemohl tak obrovské množství práce zvládnout sám a ve skutečnosti samozřejmě ani nemusel. Od začátku 18. století máme doložena jména hluckých pomocných kněží – kooperátorů neboli kaplanů. Ku pomoci a také kontrole faráře při správě kostelního jmění jmenovala vrchnost dva kostelníky. Tito úředníci byli dokonce osvobozeni, podobně jako třeba rychtáři, od poddanských dávek a robot. Později se nazývali kostelní hospodáři, jako kostelník pak byl, stejně jako dnes označován jen pomocný pracovník, zajišťující bohoslužebný provoz a drobnou údržbu chrámu. Pro dozor na farní chudobinec byli určeni dva otcové chudých.⁸ Na vlastním chodu kostela se kromě kostelníka a ministrantů podílel i rektor. Byl varhaníkem, ředitelem kůru, písařem a učitelem místní školy zároveň. Škola ostatně byla až do zavedení povinné školní docházky a státem zřízené vzdělávací soustavy roku 1775 další z farních institucí. Zdejší rektor dostával na konci 17. století od faráře roční

6) WOLNÝ, G.: *Kirchliche Topographie*, s. 227. Podle urbáře z roku 1592 patřil faře jeden celý lán (JANČÁŘ, J.: *Hluk*, s. 31), v lánovém rejstříku z roku 1671 však najdeme zaznamenaný jen 4 achtle vinohradu (srov. HOŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 34). Roku 1776 se uvádí kostelní pole o rozloze 81 měřic 6 achtlů, louky na 10½ fůry sena, farnímu obročí patřilo 64 měřic polí, louky 12 fůr. Výše desátku byla: půllánici 1 kopy pšenice a 1 kopy ova, čtvrtlánici ½ kopy pšenice a stejné množství ova, půlčtvrtlánici ¼ kopy pšenice a ¼ kopy ova v nevymláčeném obilí. Velcí podsedníci 1 měřici ova moravské míry v zrně. Každý hospodář pak dával koledu 3 krejčary, *Moravský zemský archiv v Brně (= MZAB)*, D 5 Urbariální fasse, sign. 50/H.

7) Více o vztazích mezi farářem, farníky a vrchností i o hospodářských aspektech farní organizace 17. a 18. století, včetně odkazů na další literaturu v PUMPR, Pavel: *Beneficia, záduší a patronát v barokních Čechách na příkladu treboňského panství na přelomu 17. a 18. století*. Brno 2010.

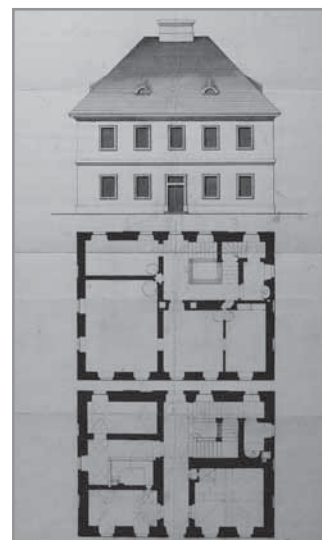
8) Kmenové jmění hluckého chudinského ústavu nebylo příliš velké, alespoň podle zprávy ze čtyřicátých let 19. století, kdy byli místní chudí podporováni z veřejných sbírek, srov. WOLNÝ, Gregor: *Die Marggrafschaft Mähren, IV. Band*. Brno 1846, s. 354.

Obř. 2. Podoba staré hlucké fary. Byla zbořena v roce 1977.

plat 22 měřic a 2 čtvrti luštěnin, 4 kopy 27 snopů pšenice, stejné množství ovsa, 16 grošů za zapisování do matrik a za zpívané pašije a ještě 10 grošů za vedení kostelních účtů. Tradiční obsazení pozice varhaníka správcem místní školy se v Hluku udržel až do roku 1912.⁹ Aby byl náš výčet farních zaměstnanců úplný, je třeba vzpomenout také hrobníka, který se staral o hřbitov. Hlucký hřbitov se nacházel původně okolo kostela. Zde se pohřbívalo až do roku 1842, kdy vznikl nový hřbitov v trati Na Šefranici, konečně ve druhé polovině 19. století založili Hlučané ještě třetí pohřebiště na místě, kde jej nalezneme i dnes.¹⁰ Do domácnosti faráře, které vládla farní kuchařka, obvykle starší žena pocházející z jeho rodiny, patřilo kromě jednoho či dvou kooperátorů také hospodářské služebnictvo (čeledíni, děvečky atd.). V případě náhlého odchodu či úmrtí faráře byl až do ustanovení nového jmenován prozatímním správcem farnosti administrátor. V Hluku jím býval pravidelně zdejší první kooperátor.

Konec 17. století a především celé století následující můžeme v životě farnosti považovat za období postupného zklidnění poměrů a nového rozvoje. Týká se to jak oblasti duchovní, tak také hospodářské. Lesk a barevnost nejrůznějších náboženských slavností (poutí, procesí apod.), tak typický pro období baroka, zažívali na vlastní oči také hlučtí farníci. Především se však od roku 1741 mohli scházet k bohoslužbám v nově vystavěném chrámu zbudovaném zásluhou knížete Jana Nepomuka Karla z Lichtenštejna. Stejně jako jeho předchůdce, který vyhořel roku 1737, nesl nový kostel zasvěcení svatému

Obř. 3. Plán výstavby farní budovy z roku 1780.

9) Srov. JANČÁŘ, J.: *Hluk*, s. 46.

10) HŮŘÍNEK, F.: *Slovácké městečko Hluk*, s. 113. Roku 1875 existovaly všechny tři hřbitovy. *Státní okresní archiv Uherské Hradiště (= SOKA UH)*, Národní škola Hluk, inv. č. 462. Situace zachycená v mapách 1., 2. a 3. vojenského mapování pak potvrzuje uvedený časový rámec i pořadí vzniku, srov. <http://oldmaps.geolab.cz/>; cit. dne 11. září 2009.

Obr. 4. Hlucký kostel sv. Vavřince.
Foto Petr Titz.

Vavřinci a stejně tak měl i on tři oltáře posvěcené roku 1803, kdy byl nejspíše definitivně dokončen. Roku 1780 se nového přístřeší dočkal také duchovní správce v podobě reprezentativní jednopatrové farní budovy, jež i dnes vévodí Komenského náměstí. Novostavba vyrostla hned vedle staré fary, jež se svým vzhledem nijak nelišila od selských stavení hluckých sousedů.¹¹

Druhá polovina 18. století a zvláště doba vlády císaře Josefa II. přinesla stále sílící zásahy státu do chodu katolické církve. Snahou panovníka bylo využití farní organizace pro zájmy státní moci – publikování úředních nařízení, vedení matrik, dohled na zdravotní stav obyvatel, oznamování násilí na poddaných atd. Tato změna vyžadovala jednak zhuštění sítě farností (na Moravě jich bylo zřízeno na 300), jednak podřízení farářů státnímu dozoru. Jako státní úředníci měli být nadále placeni státem, vybírání desátků bylo (na čas) úplně zrušeno. Obě opatření si vyžadovala nemalé finanční prostředky, které

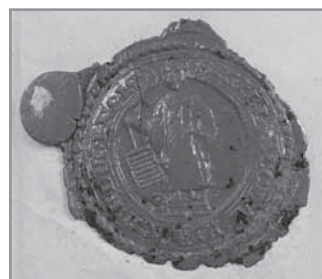
¹¹ *Farní úřad Hluk* (dále jen *FÚ Hluk*), Farní kronika, sv. 1 (1850–1990), s. 10–22. Zde najdeme množství podrobných informací o stavu kostela, fary i celého benefícia. Srov. také *MZAB, Velkostatek Uherský Ostroh*, karton 36, popis patronátních budov panství Uherský Ostroh z 24. dubna 1818, respektive jeho revize z 20. srpna téhož roku. Jako rok dostavění chrámu se zde však uvádí místo letopočtu 1741 z kroniky datum o rok pozdější – 1742, stejně jako WOLNÝ, G.: *Kirchliche Topographie*, s. 226.

si stát dovedně opatřil zrušením některých klášterů (na Moravě jich bylo takto postiženo 49), jejich majetek putoval do tzv. náboženského fondu. Také územní rozsah hlucké farnosti se postupně zmenšoval. Již roku 1751 byla zřízena lokálie v Dolním Němčí, roku 1781 také v Boršicích u Blatnice. Obě obce tak měly svého vlastního duchovního – lokálního kaplana – a po správní stránce se staly téměř samostatnými jednotkami, jejich závislost na mateřské hlucké farnosti spočívala převážně v ekonomické oblasti. Lokalista neměl vlastní obročí, ale byl placen farářem, jemuž naopak plynuly příjmy ze štoly. O tři léta později roku 1784 byly obě obce i po této stránce osamostatněny a povýšeny na kuracie. Poslední krok učinily Boršice roku 1858, kdy se staly farnostmi. Obě samostatné kuracie byly přiřčeny k děkanátu Uherský Brod, zatímco Hluk zůstal trvale v děkanátu Uherské Hradiště.¹²

I ve druhé polovině 19. století hrála mezi vnějšími vlivy v životě hlucké farnosti hlavní roli otázka vztahu mezi církví a státem. Částečné uvolnění vyjádřené i v konkordátu z roku 1855 vystřídalo ještě silnější podřízení. Zemským zákonem byly roku 1864 v moravských farnostech zřízeny tzv. kostelní konkurenční výbory, které měly dohlížet na vybírání kostelních přirážek k daním, jež odváděli všichni obyvatelé městečka, kteří se hlásili ke katolickému vyznání. Roku 1868 byl církvi odebrán dohled nad školami a zřízeno státní manželské právo, a tedy dána možnost uzavírat civilní sňatky. Nepochybujeme o tom, že v silně nábožensky založeném a konzervativním prostředí slováckého městečka neměl tento akt větší praktický dopad. Květnové zákony z roku 1874 postavily církve do výrazné podřízenosti státní moci, reprezentované ministerstvem kultu a vyučování. Velká část tohoto období je spojena s působením faráře Matouše Kretschmera. Tento rodák z Chornic, obce patřící do oblasti Hřebečska, německého jazykového ostrova na Českomoravské vysočině, zastával místo v duchovní správě městečka od roku 1825 až do roku 1878, nejprve jako kooperátor, od roku 1839 jako farář. Už na sklonku života svého předchůdce Rafaela Tučapského, tehdy již velmi starého a téměř slepého, se velmi dobře staral o farnost po hmotné i duchovní stránce, což mu pomohlo získat od knížete Aloise z Lichtenštejna příslib získání zdejší fary po jejím uvolnění. Přebudoval mj. hospodářské budovy zničené požárem roku 1838 a nechal také zpevnit zdivo kostela a opatřit kostel i věž novou střechou. Pozoruhodnou akcí Kretschmerovou bylo založení Bratrstva zdrženlivosti ode všech pálených nápojů jako prostředku boje proti nadměrné konzumaci alkoholu, jež byla ve zdejších krajích značně rozšířená a hluboce zakořeněná. Během prvního měsíce

Obr. 5. Hlucký farář v letech 1809–1838 Rafael Tučapský. Foto Petr Titz.

Obr. 6. Farní pečeť používaná do roku 1853.

¹²⁾ HOSÁK, L.: *Historický místopis*, s. 414–415.

Obr. 7. Hlucký farář v letech 1839–1878 Matouš Kretschmer. Foto Petr Titz.

Obr. 8. Farní razítko, pořízené roku 1853 farářem Matoušem Kretschmerem.

složilo slib omezení pití alkoholu údajně na 400 osob. Úspěšnost celé akce dosvědčuje ostatně také snaha nájemce zdejší hospody o snížení nájemného v důsledku poklesu tržeb. Jeho činorodost však s věkem postupně upadala. Roku 1878 se pro pokročilý věk Matouš Kretschmer vzdal svého úřadu a chystal se k odchodu na odpočinek v domku č. p. 150 naproti kostela, který si pro tento účel připravoval. Nebylo mu toho však dopřáno, neboť zemřel již počátkem roku následujícího.¹³

Co se týče stavu hospodaření, sám Matouš Kretschmer uvádí ve farní kronice, že kostelní jmění v době jeho působení obnášelo 88 jiter (jitra = 0,5755 ha). Pozemky byly odnepaměti rozděleny mezi hlucké obyvatele, původně za naturální nájem, od roku 1829 již plynula do kostelní pokladny peněžitá činže. Faráři na obživu sloužily výnosy z 94 jiter polí ve výši 192 kop pšenice, stejného množství žita a 14 měřic ovsa jako desátek. Dále odváděla hlucká obec faráři ještě desátek ve výši 94 kop pšenice a 94 kop ovsa, Dolněmčané 51 kop a 15 snopů pšenice a stejné množství ovsa, boršičtí pak 46 kop 45 snopů pšenice a stejně i ovsa. Také nájem z farních polí záhy přešel na peněžní formu. Desátky, jejichž vybírání bylo po smrti císaře Josefa II. znovu obnoveno, byly spolu s ostatními poddanskými povinnostmi roku 1848 zrušeny. Podle císařského nařízení se tak mělo stát vzájemnou dohodou za finanční náhradu. Matouš Kretschmer se po svízelných jednáních před vyvazovací komisí dohodl s místními hospodáři na náhradě 3 ¼ krejcaru konvenční mince za jeden snop obilí. Příjmy obročí se tak sice výrazně ztenčily, faráři ale zase ubyla práce i nesnáze spojené se zajištěním výběru desátkového obilí a jeho zpracováním. Tradiční nechota farníků k plnění této povinnosti vyvrcholila v revolučních letech 1848–1849, kdy farář z desátků neobdržel vůbec nic, na druhou stranu sám s vděčností připomínal, jak jej obec osvobodila od povinnosti ubytování vojáků a přípravy pro armádu. Naopak desátková povinnost boršických vůči hlucké faře zůstala v platnosti až do roku 1878. Tamní sedláci totiž zprvu neprojevili o uzavření vyvazovací dohody zájem, nejspíše doufajíce, že dosáhnou zrušení desátků bez náhrady. O třicet let později se dohodli s hluckým farářem na vyvazovacím poplatku 5 zlatých rakouské měny za kopy obilí.

Mnohem horší vztahy panovaly mezi hluckým farářem a obcí Dolní Němčí, se kterou vedl mnoho let (od roku 1838 až do roku 1864) vleklý soudní spor o vlastnictví pole Padělky. Úspěch a neúspěch se střídaly na obou stranách, konečné vítězství však slavila obec, když získala nejen sporný pozemek, ale roku 1864 ještě i odškodné 150 zlatých za dosavadní užívání, které hlucký farář dokonce vyplatil dob-

13) FÚ Hluk, Farní kronika 1, s. 23–27 a také vzadu uvedený seznam duchovních správců; SOKA UH, Farní úřad Hluk, inv. č. 34.

rovolně, nechtěje již dále pokračovat v únavných a nákladných soudních sporech. Bylo to však pověstné vítězství Pyrhovo, neboť náklady vydané během let na soudní řízení dalece převýšily hodnotu získané nemovitosti a štěstí nepřineslo ani jeho hlavním strůjcům. Bez pocitu škodolibé radosti z cizího neštěstí, ale s poukazem na vyšší spravedlnost připomíná pater Matouš Kretschmer na stránkách farní kroniky osudy jednotlivých aktérů – dvě předčasná úmrtí, dvě exekuce na státek a neslavný konec úřednické kariéry bývalého lichtenštejnského justiciára Jemerleho, podněcovatele a podporovatele Dolněmčanů.¹⁴

Roku 1879 nastoupil na místo v duchovní správě po epizodním působení patera Jana Kolomazníka František Saleský Martilík. Shodou okolností právě v den oslav 25. výročí sňatku císaře Františka Josefa I. s Alžbětou Bavorskou, takže jeho první povinností bylo sloužení slavné mše Te Deum za mocnáře a jeho choť. Začal tedy svátečně, další povinnosti a starosti již byly mnohem prozaičtější a nečekalo jich na něj zrovna málo. Otěže farnosti příliš dlouho držely ruce znavené věkem, nový správce tak musel od samého začátku svého působení věnovat zvýšenou péči jak farnímu hospodářství, tak také kostelu samotnému. František Martilík pocházel z rolnické rodiny (narodil se roku 1839 v Beňově u Přerova), zemědělství tedy velmi dobře rozuměl. A bylo to znát! Postupně odprodal vzdálená pole na Dolněmčansku a místo nich zakoupil pozemky v hluckém katastru. Provedl také úpravy hospodářských stavení a roku 1890 nechal zbudovat vodovod, jenž měl odstranit dosud panující potíže se zásobováním farního statku dostatečným množstvím vody. Nejednoho vylepšení se dočkal také kostel. Za všechna zmiňme novou křížovou cestu, okna, dlaždicovou podlahu, nové sochy na oltáře Panny Marie a sv. Barbory. Jejich svěcení konané jako dvoudenní slavnost za účasti mnoha hostí proběhlo na hody roku 1893. Kostel však změnil výrazně i svou vnější podobu zásluhou přístavby nové sakristie s oratoří. Roku 1899 byla chrámová věž, dosud svým rovným zakončením připomínající věž hradu, osazena měděnou bání, která vévodí panoramatu městečka dodnes.

Přes své výborné schopnosti, jež osvědčil František Martilík při správě farního statku, nebo spíše právě proto, že si byl jako dobrý hospodář vědom toho, kolik času a energie je potřeba věnovat dohledu na pole, dobytek i čeládku, stále více pociťoval nemožnost skloubit svou roli sedláka a kněze. Proto již počátkem devadesátých let 19. století pronajal část farních pozemků lichtenštejnskému velkostatku, od října 1901 pak zbylou půdu propachtoval drobným nájemcům a ponechal si pouze malou část pro nutnou potřebu své domác-

Obr. 9. Hlucký farář v letech 1879–1914 František Saleský Martilík. Foto Petr Titz.

Obr. 10. Stavební plán přístavby bány kostela z roku 1899.

¹⁴) FÚ Hluk, Farní kronika 1, s. 23–26.

nosti. Nejen při správě hmotných statků, ale především jako duchovní pastýř svých farníků se prokázal jako muž na svém místě. Na rozdíl od svého předchůdce, jehož rodným jazykem byla němčina (ačkoli česky nejspíš uměl, jinak by snad ani v Hluku nemohl působit), byl svým původem i národnostním cítěním Čech. Nejenže začal farní úřadování vést v češtině, ale i v jeho komentářích aktuálního politického dění v monarchii i Evropě na stránkách farní kroniky můžeme vycítit jeho vřelou podporu k boji českého národa za jazykovou, kulturní a politickou rovnoprávnost i sympatie k myšlenkám slovanské vzájemnosti. Svým politickým přesvědčením však jako kněz nesměřoval k mladočeskému liberalismu, který se profiloval směrem k ateismu, ale ke katolickému konzervativismu, reprezentovanému na Moravě katolickou národní stranou Mořice Hrubana. V nelehké době silících protikatolických nálad ve společnosti si dokázal v tradičně katolickém prostředí slováckého městečka svými osobními kvalitami získat oblibu a respekt farníků, obecních představených i úředníků lichtenštejnského velkostatku. Bezesporu o tom svědčí slavnost, kterou zorganizovala farnost svému pastýři u příležitosti 25. výročí udělení kněžského svěcení 24. dubna 1904, která vyvrcholila slavnostním aktem, při němž bylo jubilentovi uděleno čestné občanství městečka Hluk. Udělením titulu konzistoriálního rady arcibiskupem Františkem Bauerem se mu dostalo neméně významného uznání nadřízených.

Počátkem 20. století se díky rozšiřování volebního práva zvyšuje také aktivita politických stran a organizací na Moravě. Zatímco v městském prostředí převažovaly české liberální proudy vycházející z mladočeského hnutí, v menších městečcích a vesnicích silně katolického Slovácka se neprosadily a rozhodující vliv si udržela křesťansko-národní strana a na ní napojené zájmové organizace. Politická angažovanost duchovenstva nebyla v této době vnímána nijak nepatříčně, a tak se kromě faráře Františka Martilíka aktivně zapojovali do veřejného života i místní kooperátoři – Josef Janík pracoval ve zdejší odbočce Katolické omladiny a Ignác Šidlík, přidělený na výpomoc stárnoucímu faráři roku 1910 jako osobní kooperátor, zase v Hospodářské besídce.¹⁵

Farář František Martilík zemřel ve věku 75 let počátkem roku 1914, za jeho nástupce byl vybrán dosavadní duchovní správce v Suchdole-Jednově Karel Namyslov (narozen roku 1860 v Krásné u Valašského Meziříčí). Když byl 28. května slavnostně vítán svými farníky, zajisté netušil, jak těžké časy brzy nastanou. Přesně o měsíc později zazněly výstřely sarajevského atentátu, které zvedly oponu děsivého

15) *FÚ Hluk, Farní kronika 1*, s. 27–77. Podrobné informace o stavebních úpravách podávají i stavební spisy farního úřadu, *SOKA UH, Farní úřad Hluk*, inv. č. 66–96.

divadla, jež dějiny nazvaly první světovou válkou. V hluckém kostele se každou středu a pátek konaly zvláštní pobožnosti za ukončení války a za hlucké vojáky, ale mír stále nepřicházel. Roku 1917 zrekvírovaly úřady pro válečnou výrobu dva hlucké zvony a o rok později dokonce i část píšťal z varhan. Následujícího roku nešťastná válka konečně skončila. Její závěr přinesl českému národu samostatnost. Dne 30. října 1918 sloužil hlucký farář Te Deum na oslavu nově vzniklého československého státu.

Nová doba však katolické církvi nebyla příliš přátelsky nakloněna. Odpor veřejnosti k provázanosti špiček katolické církve a habsburské monarchie vyústil po převratu v roce 1918 ke vzniku samostatné národní Československé církve. V Hluku samotném ale nezískala nová církev prakticky žádnou podporu. Podle sčítání lidu z roku 1930 se k ní v obci hlásili jen čtyři občané, osm lidí se přihlásilo k evangelickému vyznání, k jiným církvím jeden a bez vyznání bylo devět osob. Drtivá většina Hlučanů (3 284 osob) tedy zůstala katolíky.¹⁶

Pozemková reforma provedená nedlouho po vzniku nového československého státu se poměrně výrazně dotkla také místního církevního majetku. Ze jmění hluckého kostela bylo dlouhodobým pachtýřům dáno do vlastnictví více než 38 ha (zůstalo přes 12 ha), z pozemků farního obročí cca 3,5 ha (zůstalo necelých 28 ha) a 74 arů pozemků nadace Františka Tureckého. Tzv. kongruový zákon z roku 1926 stanovil závazek státu přispívat na plat katolických duchovních. Tento příspěvek doplňující zisky z benefícia se nazýval kongrua.

Nastolení mírových časů umožnilo Karlu Namyslovi nejen zacetit na kostele válečné šrámy a stopy zubu času, ale také modernizovat. Roku 1922 byly opraveny a novými píšťalami vybaveny varhany, o rok později přibýly dva nové zvony náhradou za roztavené, roku 1930 bylo přičiněním kooperátora Jana Machatého přistoupeno k pořízení nových vitrážových oken. Opravy se dočkala i fara a přebudováno bylo schodiště k faře a kostelu okolo pomníku padlých, posvěceného při hodové slavnosti roku 1922. Roku 1933 se poprvé kostel i fara rozsvítila elektrickým světlem. Náklady na elektrifikaci ve výši 9 000 korun uhradil farář Karel Namyslov ze svého. V duchovní správě pokračoval v duchu svého předchůdce a víru svých oveček upevňoval častým konáním duchovních cvičení a misí, stejně jako neúnavnou katechetickou činností na místní škole. Navíc se také výrazně přičinil o praktické žití křesťanských zásad, když inicioval roku 1928 v měsíček založení spolku Ludmila a stal se i jeho prvním předsedou. Spolek, který byl vlastně farní pobočkou olomoucké arcidiecézní Charity,

Obr. 11. Hlucký farář v letech 1914–1936 Karel Namyslov. Foto Petr Titz.

Obr. 12. Jmenovací dekret faráře Karla Namyslova z roku 1914.

16) BARTOŠ, Josef – SCHULZ, Jindřich – TRAPL, Miloš: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1860*. Sv. 8. Ostrava 1982, s. 97–98.

Obr. 13. Přístup ke kostelu sv. Vavřince, vlevo vpředu pomník padlým, posvěcený roku 1922.
Foto Petr Titz.

vyvíjel činnost v oblasti sociální pomoci až do svého zrušení v roce 1951.¹⁷ I v Karlu Namyslovovi měl Hluk štěstí na mimořádnou osobnost, jež nosila titul konzistoriálního a arcibiskupského rady a od roku 1934 také titul čestného kanovníka kolegiální kapituly kroměřížské. U příležitosti 50. výročí kněžského svěcení mu udělilo obecní zastupitelstvo čestné občanství. Celá obec uspořádala velkorysou

17) *SOka UH, Ludmila* – farní odbor Charity Hluk, inv. č. 1.

slavnost, čestné členství mu udělil místní sbor dobrovolných hasičů a katolické spolky.¹⁸

Tak jako nastoupil s počátkem válečných útrap své vlasti na hluckou faru, tak v dobách blížících se těžkých strastí českého národa své farníky opustil, byv povolán nejvyšším pastýřem. Karel Namyslov zemřel 22. prosince 1938 v úctyhodném věku 78 let. S Hlukem spojil téměř třetinu svého života a zde také našel místo svého posledního odpočinku. Až do ustanovení nového faráře se stal administrátorem farnosti dosavadní kooperátor Ignác Černík (rodák z nedalekých Buchlovic). Roku 1939 byl ustaven novým farářem Ludvík Kuksa, jenž předtím působil jako místopředseda v Červené Vodě, která ležela na Němci zabraném území, odkud odešel do Přerova. Tento kněz však do Hluku nikdy nenastoupil, a tak administroval Ignác Černík farnost až do konce roku 1940. Ačkoli byl pouze správcem prozatímním, pustil se energicky do dalších úprav zdejšího kostela. Chybějící finanční prostředky nahradila výpomoc obce i štedrost patrona kostela a místních spolků, stejně tak jako ochota všech farníků. Byla provedena oprava prasklin v klenbě, včetně nahrazení původních nástropních maleb novými, výměna dlažby, instalována nová kazatelna a upraven presbytář. Kostel tak mohl v plném lesku na hodovou neděli roku 1941 oslavit výročí 200 let od svého vystavění. Počátkem jubilejního roku se svého úřadu ujal nový farář Ladislav Žouželka. Ignác Černík zde zůstal jako kooperátor, jeho dosavadní pomocník Josef Popelka měl být přeložen do Slušovic, kvůli chatrnému zdraví však zde byl na přímluvu faráře ponechán.

Podobně jako jeho předchůdci se Ladislav Žouželka musel nejprve pustit do nápravy stavu spravovaného majetku. Kostel mu byl sice díky Černíkově a Popelkově aktivitě předán ve výborném stavu, o to horší byla situace v případě farních budov, kde jej čekal v první řadě boj s vlhkostí, pronikající masivně do zdiva. Při plánování stavebních prací poprvé přišla řeč na možnost zbourání staré farní budovy, nakonec však bylo s ohledem na válečná omezení stavební činnosti prozatím od radikálnějších řešení upuštěno a provedeny jen nejnnutnější opravy.

Roku 1942 přišlo opět, jak bylo ve válečných dobách zvykem, na rekvizice zvonů. Tentokrát byly odvezeny všechny tři, na zvonění zbyl pouze malý umíráček. Po válce získal hlucký kostel cennou náhradu – dva historické zvony z roku 1707 a z roku 1648, které pocházely nejspíše z nějakého kostelíka v Sudetech (mladší z nich byl ulit v Ústí nad Labem). Téhož roku byl dán do penze farář Žouželka a hlucký

Obr. 14. Hlucká fara v roce 1941.

18) FÚ Hluk, Farní kronika 1, s. 78–108.

Obr. 15. Zprava v procesí P. Josef Popelka, hlucký farář P. Ignác Černík a P. Vavřín Mitáček.

Obr. 16. Hlucký farář v letech 1938–1940 a 1942–1950 Ignác Černík.

kooperátor Ignác Černík opět pověřen správou farnosti, aby se následujícího roku dočkal ocenění za neúnavnou péči o tuto farnost a stal se jejím plnoprávným duchovním správcem. Pokračoval ve stavebních pracích, která se teď zaměřily na okolí kostela – dláždění chodníků, zídky, schodiště apod. Práce pokračovaly i po skončení války, jež bylo přijato všemi obyvateli s úlevou a radostí. Život farnosti jako takové však plynul nadále v rytmu liturgického roku poklidným tempem, bez podstatných rozdílů oproti době před válkou i v jejím průběhu.¹⁹

Zatímco druhá světová válka se na fungování českých a moravských farností výrazněji nepodepsala, komunistický puč v únoru 1948 znamenal počátek další vlny státních zásahů, jež neměla v dosavadním vývoji obdoby. Pro katolickou církev to byla doba ohrožení její samotné existence. Církevní majetek nejdříve znovu značně oklestila druhá pozemková reforma. V říjnu 1949 byly vydány nové církevní zákony, které zaváděly státní souhlas s výkonem služby duchovních a také úplnou hmotnou závislost kněží, placených od nynějška již pouze státem, jenž převzal patronát nad církevním majetkem všeho druhu, což v praxi znamenalo jeho zestátnění.²⁰ Také veškerý majetek hlucké fary, kostela, chudinského a jiných fondů i nadací, z nichž některé trvaly více než sto let, přešel pod správu státu. Dne 1. června 1950 převzaly úřady (podle absurdní dobové terminologie se jednalo o „bezplatný výkup“) pozemky farních ústavů – zůstalo pouze asi 97 arů kostelního jmění, 102 arů farních, 248 arů nadačních pozemků a 45 arů luk ze jmění chudinského ústavu. I tyto pozemky postupně padly do rukou státu v rámci socializace vesnice, jež v Hluku vrcholila

¹⁹⁾ *FÚ Hluk, Farní kronika 1*, s. 109–120.

²⁰⁾ *SOKA UH*, Okresní národní výbor Uherské Hradiště (= *ONV UH*), inv. č. 934. Oficiální převzetí patronátu státem se uskutečnilo k 13. prosinci 1950. Fakticky už byl Hluk bez patrona od roku 1945, kdy byl zabaven majetek Lichtenštejnů.

Obř. 17. Pohled na kostel sv. Vavřince v padesátých letech 20. století.

na konci padesátých let 20. století. Zbyla pouze farní zahrada. Svou funkci tak s konečnou platností přestaly plnit hospodářské budovy ve farním dvoře. Stodolu zabralo JZD, ostatní drobné stavby (kůlny a chlévy) zvolna chátraly, některé z nich byly proto zbourány. Roku 1967 bylo rozhodnuto o demolici samotné staré fary, v té době již ve zcela dezolátním stavu.²¹

Znárodněním církevního majetku se však zvuě komunistického státu nezastavila. Nestačilo připoutání hospodářské, totalitní moc toužila převzít naprostou kontrolu i nad samotnou duchovní správou. Bylo tedy ustanoveno, aby na místní duchovní dohlížel církevní tajemník Okresního národního výboru v Uherském Hradišti, v případě neloajálního chování jim mohl být okamžitě odebrán státní souhlas, nezbytný pro vykonávání jejich povolání. Byl vykonáván nátlak

21) FÚ Hluk, Farní kronika 1, s. 121–131; SOKA UH, Městský národní výbor Hluk (= MěNV Hluk), inv. č. 103 a 106; SOKA UH, ONV UH, inv. č. 923. Postup socializace v Hluku podrobně popisuje obecní kronika (SOKA UH, MěNV Hluk, inv. č. 1) v zápise z roku 1959.

Obr. 18. V pozadí kamenný erb, který byl dříve zavěšen nad hlavním vchodem do kostela sv. Vavřince.

Obr. 19. Hlucký farář v letech 1950–1958 Josef Popelka.

na věřící, aby upustili od návštěv bohoslužeb a účasti dětí na výuce náboženství. Sledovány a potlačovány byly také veřejné projevy náboženského přesvědčení, např. průvody na Velikonoce a Boží Tělo. Roku 1953 bylo zakázáno konat procesí na Boží Tělo po hlavní silnici, následujícího roku však toto omezení padlo. Postupem času byla trasa změněna definitivně, s odkazem na praktické důvody – kvůli nárůstu automobilové dopravy. Průvod pak chodil pouze ulicemi okolo kostela, zcela zakázat se jej však v silně věřícím Hluku nepodařilo ještě v sedmdesátých letech 20. století, pouze se jej přestali zúčastňovat představitelé místního národního výboru, jak tomu bylo dříve zvykem. I v dobách největšího politického útlaku v padesátých letech 20. století se průvodu na Boží Tělo účastnila velká část obyvatel (například roku 1955 to bylo 1 800 osob, roku 1957 dokonce 2 500 osob).²²

Tak jako ve všech společenských skupinách, i mezi kněžími se v této přetěžké době našli takoví, kteří ochotně či méně ochotně spolupracovali s totalitní mocí, mnohem více však bylo těch, kteří se jí postavili na odpor. K těm druhým se řadil také hlucký farář Ignác Černík. Když přečetl při bohoslužbách zakázaný pastýřský list českých a moravských biskupů, musel pod hrozbou zatčení a internace uprchnout a skrývat se. Nakonec se mu podařilo emigrovat do Rakouska, odkud přesídlil do Argentiny. Vzdálen tisíce kilometrů od domova zde tento dlouholetý duchovní pastýř Hlučanů zemřel roku 1982. Správu farnosti po něm převzal kooperátor Josef Popelka, avšak pouze do roku 1958, kdy byl přeložen do Prakšic. Na jeho místo nastoupil dosavadní otrokovický administrátor Josef Pastuszán.

Do čela hlucké farnosti (v letech 1958–1968 administroval ex currendo také Boršice u Blatnice a 1963–1964 Uherský Ostroh) se tak dostala bezesporu nejkontroverznější postava ze všech dosavadních jejích správců. P. Josef Pastuszán (narozen 15. února 1921 v Ostravě) se postavil na stranu totalitní moci, vstoupil do nechvalně známého hnutí prorežimních kněží *Pacem in terris*, aktivně spolupracoval se státními orgány – okresním církevním tajemníkem a patrně i se Státní bezpečností. Takový postoj nemohl zůstat bez dopadu na duchovní klima ve farnosti. Část farníků se přestala zúčastňovat života farnosti a bohoslužby navštěvovala jinde, někteří se otevřeně postavili proti farářům se stížnostmi na arcibiskupství. Snaha konzistoře o jeho přeložení však byla marná, neboť P. Josefa Pastuszána zaštitily státní orgány. Díky tomu nejen zůstal v Hluku, ale roku 1965–1968 a 1973–1975 byl dokonce hradištským vicedě-

²² FÚ Hluk, *Farní kronika 1*, s. 128; SOKA UH, ONV UH, inv. č. 919 a 922; SOKA UH, MěNV Hluk, inv. č. 1.

kanem, od roku 1975 až do svého nuceného odchodu do penze v roce 1990 dokonce děkanem. Situace v Hluku se stala skutečně výbušnou, a to doslova. Roku 1969 totiž došlo k policejnímu vyšetřování pro údajné spáchání dvou atentátů na faráře pomocí výbušného nástražného mechanismu.²³

Roku 1970 byla odprodána stará fara a hospodářské budovy s příslušnými pozemky pro stavbu obchodního střediska. Jako poslední pozůstatek někdejšího farního hospodářství padla počátkem osmdesátých let 20. století stodola, zabraná roku 1962 družstvem. Stávající fara dostala novou střechu a na kostele pokračoval nekončící běh oprav a modernizací. Zvětšení pohodlí farníků přineslo elektrické topení i ozvučení. Kněžiště bylo nutno upravit v souladu s reformou liturgie podle 2. vatikánského koncilu, jenž přinesl také úplné počestění bohoslužeb. V dubnu 1972 se v Hluku slavila primice novokněze Antonína Dohnala a na podzim téhož roku se mohlo po dlouhé době ve farnosti konat biřmování, jež přijalo neuvěřitelných 742 osob.²⁴

Přestože již v předchozích letech komunistická strana mírně uvolňovala železný stisk, kterým svírala církve v Československu, skutečné osvobození přinesly až změny politického klimatu na přelomu let 1989 a 1990, které umožnily obnovení náboženského života farnosti i jeho veřejných projevů. Změny politické předznamenaly i změnu na postu duchovního správce. Po 32 letech byl P. Josef Pastuszan, který nyní ztratil podporu státní moci dosud bránící jeho přeložení jinam, nově jmenovaným arcibiskupem Františkem Vaňákem na základě stížností farníků požádán, aby sám podal žádost o přeložení nebo o odchod do důchodu. Téměř sedmdesátiletý Pastuszan dal před přeložením na jiné působiště přednost odchodu na odpočinek. Nějaký čas provozoval cestovní kancelář organizující poutní zájezdy, od roku 1993 žil v charitním domově pro duchovní v Moravci, kde zemřel 19. září 2007.²⁵

Před novým duchovním správcem stál nesnadný úkol sjednotit rozpolcenou farnost, obnovit náboženský život a vybojovat místní církvi odpovídající místo v rámci města i celé svobodné společnosti. O druhé postní neděli roku 1990 se svých pastýřských povinností ujal P. Pavel Zíbal (narozený 22. března 1922 ve Vnorovech), jenž v době komunistické diktatury prošel internací v Želivi a nechvalně známými pomocnými technickými prapory, později pracoval jako dělník na dráze, když pro odebraný státní souhlas nemohl vykonávat své kněžské povolání. Po návratu demokratických po-

Obr. 20. Hlucký farář v letech 1958–1990 P. Josef Pastuszan.

23) *FÚ Hluk, Farní kronika 1*, s. 135–142 a Farní kronika, sv. 2 (od roku 1990), s. 2; *SOkA UH, ONV UH*, inv. č. 918, 930.

24) *SOkA UH, ONV UH*, inv. č. 919. Farní kronika uvádí dokonce 850 osob.

25) *FÚ Hluk, Farní kronika 1*, s. 179, 189 a 190; *Oldin*, roč. 17, 2007, č. 11, s. 5.

Obr. 21. P. Antonín Dohnal při svých primiciích v Hluku, duben 1972.

měří působil jako důchodce u sester sv. Kříže ve Štíplě. Přes svůj pokročilý věk pracovitostí a osobním charismatem záhy zvelebil svou novou farnost po stránce hmotné i duchovní. Využil přitom i zřejmého popřevratového nadšení a kreditu, který si katolická církev svým protikomunistickým postojem vydobyla. Obnovil Pastuszanem zanedbávanou výuku náboženství ve škole, zapojil věřící do liturgického zpěvu, otevřel celodenně kostel pro soukromou modlitbu. Byla založena farní schola a společenství mládeže, ustavila se farní rada, jejímž prostřednictvím měli být laici více zapojeni do péče o chod farnosti. Otevření hranic umožnilo konání poutních zájezdů na významná místa křesťanské Evropy. Opět bylo umožněno křesťanům vyjít z kostela a svou víru projevit veřejně. První velkou slavností byla 19. května 1990 dodatečná primice františkána Jana Maria Vianneye Dohnala, tajně vysvěceného 5. června 1988 na Slovensku.

P. Pavel Zíbal nechal v několika etapách opravit kostel a především faru, kterou jeho předchůdce opustil teprve pod pohrůzkou suspendování a ve stavu, který tehdejší děkan Jaroslav Huslík přirovnal ke kasárnám po odchodu sovětských vojsk (odvezl i vybavení kanceláře, radiátory a žárovky). Své působení v Hluku musel ukončit pro zdravotní potíže odchodem do důchodu roku 1995. Ačkoli zde strávil zdánlivě krátkou dobou, množstvím vykonané práce i pastýřskou horlivostí se hluboce zapsal do srdcí farníků.

Na dílo Zíbalovo navázal v podobném duchu také jeho mladý nástupce (narozen 12. června 1963), původem Slovák z obce Beluša u Povážské Bystrice, P. Jaroslav Kapuš. Také on se musel vyrovnat s nástrahami, jež přinesla jeho ovečkám nabytá svoboda, kdy ateismus vědecký vystřídal ateismus praktický. Po počátečním nadšení se začaly projevovat plody čtyřicetileté morální devastace, které ve spojení s překotným nástupem tržní ekonomiky a západního konzumního životního stylu znovu zatlačily náboženské cítění do pozadí. Hlavním projevem se stalo rostoucí množství formálních věřících, omezujících svůj náboženský život na svatbu v kostele, křest dětí a občasnou návštěvu bohoslužeb. Ačkoli tradičně katolické Slovácko má svým charakterem blíže k náboženskému formalismu než některé jiné části českých zemí, v době nesvobody zcela odkřesťanstělé, zůstala hlucká farnost až do současnosti velmi živým společenstvím, a to nejen v duchovní rovině, ale především v praktických projevech. Stejně jako generace jejich předků, také hluchtí farníci přelomu tisíciletí projevují vzornou péči o stav zdejšího chrámu nejen štědrým přispíváním finančními prostředky na jeho údržbu, ale též ochotnou prací vlastními rukou. Sami se však nezavírají v kostele a svým spoluobčanům nabízejí pozvání ke koncertům a jiným kulturním akcím, které se zde nezřídka konají. A také vycházejí do ulic města při obnovených procesích Božího Těla i dalších slavnostech (hody, bířmování apod.), jejichž staletí trvající tradice zde přežila i léta nesvobody. Svou úzkou provázaností se stále živým slováckým folklorem, jehož významným střediskem město Hluk bezesporu je, se zdejší římskokatolická farnost nezapustitelným způsobem podílí na duchovní vřelosti, národopisné rázovitosti i kulturní barvitosti zdejšího kraje.²⁶

Obr. 22. Hlucký farář v letech 1990–1995 P. Pavel Zíbal.

Obr. 23. Od roku 1995 je správcem hlucké farnosti P. Jaroslav Kapuš.

Seznam duchovních správců

Samuel Sítinius	1606	Matouš Kretschmer	1839–1878
Jakub Ignác Celler	1640–1652	Jan Kolomazník	1878–1879
Jan Alois Polonius	1652–1658	František Martilík	1879–1914
Jan František Duhoň	1658–1667	Josef Janík	1914
Jan Ignác Bařínka	1667–1671	Karel Vratislav Fidelis	
Jan Karel Nicola	1671–1684	Namyslov	1914–1938
Daniël Kirchner	1684–1691	Ignác Černík	1938–1940
Jiří Skurek	1691–1710	Ladislav Žouželka	1940–1942
Vilém Laník	1710–1721	Ignác Černík	1942–1950
Bernard Schumitzký	1721–1757	Josef Popelka	1950–1958
František Antonín Podstatský z Prusinovic	1757–1780	Josef Pastuszán	1958–1990
František Stárek, SJ	1780–1809	František Zíbal	1990–1995
Rafael Tučapský, OPraem	1809–1839	Jaroslav Kapuš	1995–

26) FÚ Hluk, Farní kronika 2.

Seznam kaplanů a 1. kooperátorů

Josef Kuchyňka	1710	Michal Grulich	1844–1846
Matěj Lichnovský	1720	Vincenc Heisik	1846–1847
Josef Babulík	1733–1751	Josef Moritz	1848–1866
od roku 1751 lokálním kaplanem v Dolním Němčí		Antonín Gabriel	1866–1870
František Kotek	1751–1756	Jan Vítěk	1870–1873
Jan Malůš	1756–1763	František Chabičovský	1873–1878
Jan Glätzer	1763–1768	Jan Kolomazník	1878–1879
Jakub Uher	1768–1772	Josef Střebský	1881–1889
Antonín Bíleček	1772–1781	Jan Syrovátka	1889–1890
Josef Hiller	1781–1784	František Dokoupil	1891–1896
Jan Vykoukal	1784–1788	Vincenc Gajdušek	1896–1900
Kašpar Kuča	1788–1792	František Hudek	1900–1908
Ignác Marek	1792–1806	Josef Janík	1908–1914
Jan Dvořák	1806–1809	Ignác Šidlík	1914
Bonaventura Janeček, OFM	1809–1816	Rudolf Šimon	1914–1920
Alois Pausporth	1816–1822	Jan Machatý	1920–1932
František Geisler	1822–1824	Josef Bachan	1932–1933
Matouš Kretschmer	1825–1828	Ignác Černík	1933–1938, 1941–1942
Josef Ptáček	1828–1839	Josef Popelka	1940–1941, 1942–1950
Jan Skyba	1839–1840	Jaroslav Kapuš	1995
Adolf Tynkl	1840–1844	Aleš Vrzala	2001–2003

Seznam osobních kooperátorů a 2. kooperátorů

Jiří Novotný	1760–1761	Viktor Andryšek	1926–1931
Antonín Vašulka	1833–1834	Josef Kubík	1935–1936
Ignác Šidlík	1910–1914	Vojtěch Zapletal	1936–1938
Antonín Vicena	1919–1921	František Výstup	1938
Viktor Ruppert	1921–1922	Josef Popelka	1941–1942